

УДК 378.011.3-051:379.8

Л. В. ЛЕБЕДИК, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Наголошується актуальність проблеми підвищення якості підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в сучасних умовах. Підкреслюється зростання потреби соціуму у максимальному використанні усіх резервів, зокрема, реформування наявних форм підготовки педагогів закладів позашкільної освіти у вищій школі. Розглядаються вимоги до сучасних видів лекцій (вступна лекція, проблемна лекція, лекція-диспут, лекція із запланованими помилками), практичних і залікових занять, самостійної роботи тощо.

***Ключові слова:** магістр, педагог закладу позашкільної освіти, форма навчання, лекція, практичне заняття, залікове заняття, самостійна робота.*

В умовах повномасштабної війни росії проти України підготовка нової генерації педагогів закладів позашкільної освіти на основі сучасних форм організації їхнього навчання набуває великого значення. Сучасний педагог закладу позашкільної освіти має повноцінно реалізувати власну професійну функцію: сприяти підвищенню розвивального, виховного, навчального потенціалу своїх вихованців.

Як показав аналіз останніх публікацій з обраної нами проблеми, дослідження сучасних форм організації навчання майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти може базуватися на теоретико-методологічних працях В. Андрущенко, І. Беха, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, А. Кузьминського та ін.; працях з дидактики вищої професійної освіти А. Алексюка, Є. Бондаревської, Р. Гуревича, О. Дубасенюк, О. Мороза, Н. Нічкало, І. Осадченко, В. Стрельнікова, І. Трубавіної, Л. Хомич,

В. Юрченка та ін. Разом з тим, аналіз праць вітчизняних науковців, проведений у наших дослідженнях [1–3 та ін.] і публікаціях Н. Лосевої [4], В. Стрельнікова [3–5], показав, що поза їхньою увагою залишилися питання теоретичних і методичних засад запровадження сучасних форм підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури.

Під час вивчення навчальних дисциплін «Педагогіка і психологія вищої школи», «Методологія та організація наукових досліджень», «Методика викладання у вищій школі», «Теорія і методика позашкільної освіти», «Інноваційні та проектні технології в позашкільній освіті», «Організація навчально-виховної роботи в закладах позашкільної освіти» майбутні педагоги закладів позашкільної освіти реалізують індивідуальне пізнання і спільний пошук відповідей на запитання, засвоюють зміст освітніх компонентів у сучасних формах організації навчання.

Доцільно застосовувати такі сучасні форми організації навчання (або конструкції відрізків процесу навчання, що характеризуються особливими способами управління, організації, співробітництва майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти у навчальній діяльності): а) фронтальні; б) групові (організація навчальної діяльності у відносно постійних групах); в) бригадні (організація навчальної діяльності для виконання певних завдань у спеціально створених тимчасових групах); г) кооперативно-групові (кожна контактна група виконує частину спільного завдання); д) диференційовано-групові (організація роботи груп магістрів освітньо-професійної програм «Позашкільна освіта» з рівними навчальними можливостями); е) парні (робота в парах постійного і змінного складу); є) індивідуальні, які передбачають індивідуалізовану й індивідуалізовано-групову форми навчання.

Вважаємо доцільним у навчальних дисциплінах «Педагогіка і психологія вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», «Теорія і методика позашкільної освіти» використовувати

оптимальне поєднання як індивідуальних (кожен магістр освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» самостійно виконує спільне завдання), так і індивідуалізованих (магістр виконує окреме власне завдання), групових (в різних варіантах) і фронтальних форм проблемного навчання.

Щодо лекцій, то найбільше активізують вивчення навчального матеріалу такі форми (різновиди) лекцій: а) вступна лекція; б) проблемна лекція; в) лекція-диспут; г) лекція із запланованими помилками:

а) на вступній лекції магістри знайомляться з метою і планом всього навчального модулю, проходять тестовий контроль знань у блоці «вхід», вибирають індивідуальну траєкторію навчання; важливим елементом вступної лекції може бути професійно орієнтований епізод, який створює емоційне налаштування на сприймання усього курсу «Методика викладання у вищій школі» чи «Педагогіка і психологія вищої школи» (епіграф, вірш, картина, уривок із книги тощо);

б) на проблемних лекціях з курсів «Методика викладання у вищій школі» і «Педагогіка і психологія вищої школи» обов'язковим є створення проблемних ситуацій – психічного стану протиріччя, певної неузгодженості у свідомості магістра освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта», яке викликає нерозуміння, почуття здивування, подив, бажання вирішити проблему; проблемні ситуації породжують і зміцнюють пізнавальну мотивацію магістрів до вивчення педагогіки, адже мають реалізувати мету: 1) навчити магістрів мислити педагогічними категоріями; 2) прищепити вміння аналізувати наукові, практичні проблеми вищої школи України; на лекції викладач має пояснити магістрам матеріал теми, здійснивши первинне і вторинне пояснення означеного теоретичного матеріалу (відповідно – за повною та скороченою

схемою орієнтовної основи дій), що забезпечує етап складання магістрами схеми орієнтовної основи дій на проблемній лекції; виходів із проблемної ситуації може бути два види: 1) викладач сам вказує на причини протиріч, підводить магістрів до готових висновків; 2) викладач залучає магістрів до вирішення проблемних питань персонально;

в) на лекції-диспуті викладач реалізує, переважно, фронтальну форму навчання магістрів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта», включаючи, за можливості, групові форми (обов'язково завдання мають даватися магістрам завчасно, а результати вже потім обговорюються на лекції-диспуті) й індивідуалізовані форми (попередня самостійна підготовка завдань окремим магістром для монологічного виступу на лекції-диспуті);

г) лекцію із запланованими помилками доцільно проводити під час вивчення теми «Система вищої освіти України», розглядаючи відповідні приклади; викладач у процесі читання лекції може викликати у магістрів певне замішання, свідомо допускаючи відверті помилки; користуючись схемою теоретичного блоку навчального модулю «Педагогіка вищої школи», магістри знаходять помилки і перевіряють їх у кінці лекції спільно з викладачем.

Робота на практичних заняттях у групах полягає в тому, що малим групам магістрів (2–5 осіб) пропонуються запитання (навчально-пізнавальні проблеми), які є складниками загальної професійно орієнтованої проблеми; віднайдені рішення окремих завдань (індивідуально чи в парах) потім обговорюються у малих групах, після цього колективним рішенням групи: а) виставляється оцінка за виконання завдання; б) обґрунтовується відповідь на загальне запитання цієї малої групи для подальшого обговорення загальної професійно орієнтованої проблеми в академічній навчальній групі магістрів.

На практичних заняттях є час на самостійну роботу майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти, зокрема, підготовку проекту роботи гуртка у закладі позашкільної освіти, за планом: 1) тема заняття гуртка; 2) його мета – навчальна, виховна, розвивальна; 3) тривалість заняття і контингент вихованців; 4) зміст матеріалу для вивчення на гуртку; 5) методи, засоби, технології заняття гуртка; 6) форми організації заняття гуртка; 7) завершальний етап – контроль, оцінювання і корекція вмінь дітей.

На заліковому занятті з метою перевірки рівня знань, умінь і навичок з модулю «Педагогіка вищої школи» магістрам слід запропонувати виконання тестових завдань різних рівнів складності; окрім оцінювання знань магістрів, здійснюється формування в них вміння аналізувати власну діяльність і її результати, тому слід застосовувати взаємоконтроль і самоконтроль.

У цілому, пошук ефективних форм навчання майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти наочно вказує оптимальний шлях їхньої підготовки, вимагає чіткої, детально продуманої організаційно-методичної підготовки, у якій суб'єкти освітнього процесу на основі спроектованих форм організації їхнього навчання розвивають смислові мотиви власної пізнавальної діяльності, потребу в нових знаннях і власний пізнавальний інтерес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. В. Людиноцентризм сучасної освітньої парадигми підготовки магістрів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта». *Людський потенціал у контексті сучасних соціокультурних перетворень* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 24–25 трав. 2023 р. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 71–74.

2. Лебедик Л. В. Підготовка керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості в умовах воєнного стану : матеріали наук.-практ. онлайн-конф. 23–25 черв. 2022 р. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 149–157.

3. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю., Стрельніков М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін : навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.

4. Лосєва Н., Стрельніков В. Розвиток готовності педагогічних працівників до самовдосконалення на основі короткотермінових курсів-тренінгів. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 1 (190). С. 49–53.

5. Стрельніков В. Ю. Удосконалення форм навчання у сучасній вищій школі: верифікація ідей Михайла Остроградського. *Імідж сучасного педагога*. 2016. № 6. С. 12–17.

УДК 379.821(477.53)

Л. В. СЕМЕНЯКА, директор Полтавського міського центру позашкільної освіти Полтавської міської ради;

Т. С. СИНЯГІВСЬКА, заступник директора з навчально-виховної роботи Полтавського міського центру позашкільної освіти Полтавської міської ради;

Н. В. ПАНАСЕНКО, методист Полтавського міського центру позашкільної освіти Полтавської міської ради

ПОЛТАВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЗАЦІЇ ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ СЬОГОДЕННЯ

У статті презентовано досвід Полтавського міського центру позашкільної освіти як комплексного позашкільного навчального закладу. Розглянуто його місце у позашкільній освіті Полтавської об'єднаної територіальної громади. Визначені пріоритетні напрями роботи, шляхи реалізації завдань.

Ключові слова: позашкільна освіта, вихованець, творчість.

Полтавський міський центр позашкільної освіти (далі – ПМЦПО) – це освітній, організаційний та інформаційно-методичний осередок у потужній позашкільній системі міста, що